

»Halloween« v oddelku podaljšanega bivanja

Barbara Cerkovnik, prof. socialne pedagogike, učiteljica OPB,
Osnovna šola Brezovica pri Ljubljani

V oddelku podaljšanega bivanja se elementi, kot so ustvarjalno preživljanje prostega časa, sprostitevna dejavnost in samostojno učenje, pogosto prepletajo in dopolnjujejo. V prispevku je opisana delavnica, ki je bila izvedena v mesecu oktobru in novembru 2018 na osnovni šoli Brezovica pri Ljubljani, s ciljem omogočiti učencem spoznavanje širšega pomena praznovanja Halloween-a, sproščanja, razvijanja domišljije in ustvarjalnosti kot tudi širšega cilja, kot je sodelovanje učencev s širšo družbeno skupnostjo.

PODALJŠANO BIVANJE

Podaljšano bivanje, jutranje varstvo in varstvo vozačev urejata Zakon o osnovni šoli in Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, organizira pa jih osnovna šola v okviru razširjenega programa za učence od prvega do šestega razreda. V času podaljšanega bivanja se učenci, ki se vanj vključujejo prostovoljno, učijo, opravljajo domače naloge in druge obveznosti ter sodelujejo pri kulturnih, športnih, umetniških in drugih dejavnostih.

Podaljšano bivanje je sicer oblika vzgojno-izobraževalnega procesa, ki jo šola organizira po pouku in mora biti strokovno vodena. Vsebovati mora naslednje elemente:

- samostojno učenje,
- sprostitevna dejavnost,
- ustvarjalno preživljanje časa in
- prehrano.

Pri tem se cilji podaljšanega bivanja prepletajo in nadgrajujejo z vzgojno-izobraževalnimi cilji pouka. Njegove vsebine izhajajo iz vzgojno-izobraževalnih ciljev rednega pouka ob upoštevanju interesov, potreb in želja učencev ter njihovih staršev.

V okviru splošnih ciljev podaljšanega bivanja je učencem potrebno:

- zagotoviti vzpodbudno, zdravo in varno psihosocialno in fizično okolje za razvoj in izobraževanje,
- omogočiti redno, samostojno in uspešno opravljanje obveznosti za šolo in jim v primeru potrebe nuditi ustrezno strokovno pomoč,
- omogočiti skupno načrtovanje in izbiranje aktivnosti in s tem sooblikovanje programa posamezne dejavnosti,
- omogočiti razumevanje pomena vednosti in znanja za odraščanje in osebni razvoj,
- omogočiti razumevanje pomena kakovostnih odnosov v skupini vrstnikov za dobro počutje in skupne dosežke (Kos Knez (ur.) in Labernik (ur.) 2005).

PREDSTAVITEV DEJAVNOSTI

Kot učiteljica v Oddelku podaljšanega bivanja za učence 5. razredov se soočam z zelo različnimi potrebami in željami otrok kot tudi z različnimi pričakovanji njihovih staršev in učiteljev. V podaljšanem bivanju prihaja do razrednih in medrazrednih socialnih interakcij med učenci, ki so zelo različni, zato je pri mojem delu velikokrat težko slediti zahtevam po natančnem časovnem in

vsebinskem strukturiranju aktivnosti v oddelku. Elementi, kot so ustvarjalno preživljanje prostega časa, sprostitevna dejavnost in samostojno učenje, se zato prepletajo in dopolnjujejo.

Posebno pozornost je treba posvetiti učencem s posebnimi potrebami, ki jih je v oddelku kar nekaj. To so učenci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, ki pri samostojnem učenju potrebujejo individualno učno pomoč. Večina učencev je sicer že takoj po pouku ali kosilu pripravljena povsem samostojno napisati domačo nalogo ter se nato posvetiti sprostivni dejavnosti. V razredu imamo na voljo številne namizne in družabne igre, zato se, ko se drugi učenci mirno igrajo, lažje posvetim učencem z učnimi težavami. V razredu pa je tudi nekaj takšnih učencev, ki se, zaradi slabše socialne opremljenosti, impulzivnosti in nemotiviranosti za šolsko delo, nikakor ne zmorejo ne učiti ne igrati ter tako s svojim vedenjem v razredu povzročajo nemir in konfliktno odnose. Kot socialna pedagoginja sem pri svojem dosedanjem delu s takšnimi učenci prišla do uvida, da je nesmiselno vztrajati pri zahtevah, naj mirno sedijo in pišejo, saj s tem dosežemo ravno nasproten učinek. Zavedajoč se, da je pri njih možno doseči določeno stopnjo umirjenosti in zbranosti s pomočjo ustvarjalnih aktivnosti, ki zahtevajo ročne spretnosti, in da je to zanje privlačna aktivnost, sem lani v mesecu novembru v okviru podaljšane bivanja pripravila delavnice na temo »Halloween«.

HALLOWEEN

Halloween je v slovenskem prostoru poznan kot »Noč čarovnic« in ga »praznujemo« 31. oktobra,

dan pred dnevom spomina na mrtve. Otrokom je noč čarovnic poznana iz filmov, reklam in pestre ponudbe kostumov in drugih izdelkov na to temo v trgovinah. Otroci s svojimi starši v tem času z veseljem izrezujejo buče, ki v večernem času »strašijo« na oknih ali pročeljih hiš. Vprašanje pa je, ali jim je poznano, od kod praznik izvira in čemu je bilo to vraževerje namenjeno. Podobno kot se že v nižjih razredih v šoli naučijo, da je pustni čas namenjen izganjanju zime s pomočjo glasnih kurentov, jih lahko na zanje sprejemljiv način seznamimo z manj poznanim izvorom praznovanja noči čarovnic.

»Halloween – predvečer vseh svetih

31. oktober je bil začetek keltskega novega leta, začetek mraza, pomanjkanja in teme. V tem času so vladali v indoevropskem svetu od pradavnine naprej strahovi, duhovi in smrt. Kasneje je pri Angležih ob sprejetju krščanstva postal ta dan znameniti anglosaksonski Halloween (večer vseh svetih). Na ta dan so praznovale tudi vile, ki so se med praznikom tudi ves čas držale za roke. Zatem so odšle in se niso vrstile do 1. maja. Za žive je bil ta čas zelo nevaren, ker so vile in škrajte ugrabljali ljudi, pa tudi čarovnice so letale okrog in jih je bilo potrebno pomiriti. Da bi s tako imenovano simpatično magijo obdržali pri življenju Sonce, so kurlili kresove, skakali čeznje in skožnje vodili živino. Na kresovih naj bi se sežigale tudi čarovnice.« (Ovsec 1994, 168).

DELAVNICE

Delavnice sem razdelila v več sklopov:

Učencem sem prebrala odlomek iz knjige *Velika knjiga o praznikih*, čemur je sledil pogovor. V tem delu so se učenci seznanili z verovanjem Slovencev v preteklosti in tako pridobili določena znanja iz zgodovine slovenskih običajev in navad.

V drugem delu so učenci izdelovali hiše strahov, čarovnice, netopirje, buče, pajke, mačke ter jih pričvrstili na lesene platoje.

Izdelke učencev smo nazadnje razstavili v prostorih Lekarne Vnanje Gorice ter na ta način dosegli cilj povezovanja s širšo skupnostjo naše občine ter tako prispevali k razumevanju izvora in pomena tega praznika pri nas. Razstava je bila podprta tudi s prikazom/opisom praznovanja v preteklosti. Poimenovana je bila *Mesto strahov*.

CILJI DEJAVNOSTI

Sprostitutvene dejavnosti ali neusmerjen prosti čas je čas, ko so učenci pod nadzorom, a niso vodeni. To pomeni, da si sami izbirajo obliko in vrsto igre, pa naj se odvija v razredu, na prostem ali drugih prostorih šole in širšega šolskega okoliša.

Ustvarjalno preživljanje prostega časa ali neusmerjen prosti čas pa je čas, ko so učenci pod nadzorom, a jih učitelj usmerja k točno določenim ciljem oziroma dejavnosti. Oba elementa je zaradi omejenega časa, pristočasnih dejavnosti, različnih odhodov iz varstva ter individualnih posebnosti učencev v praksi težko ločiti in jih organizirati ločeno.

V okviru dejavnosti podaljšanega bivanja sem v pripravah zasledovala cilje, ki jih v podaljšanem bivanju vsakodnevno uresničujemo in se prepletajo s cilji, značilnimi zlasti za elementa sprostitutvene dejavnosti in ustvarjalnega preživljanja prostega časa.

V 2. členu Zakona o osnovni šoli so zapisani splošni cilji izobraževanja. Navajam pa le tiste, ki jih v podaljšanem bivanju vsakodnevno zasledujemo. Med splošnimi cilji podaljšanega bivanja so:

- »vzpodbujanje skladnega telesnega, spoznavnega, čustvenega, moralnega, duhovnega in socialnega razvoja posameznika z upoštevanjem razvojnih zakonitosti;
- omogočanje osebostnega razvoja učenca v skladu z njegovimi sposobnostmi in interesi, vključno z razvojem njegove pozitivne samopodobe;
- vzgajanje in izobraževanje za trajnostni razvoj in za dejavno vključevanje v demokratično družbo, kar vključuje globlje poznavanje in odgovoren odnos do sebe, svojega zdravja, do drugih ljudi, svoje in drugih kultur, naravnega in družbenega okolja, prihodnjih generacij;
- vzgajanje za spoštovanje in sodelovanje, za sprejemanje drugačnosti in medsebojno strpnost, za spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin;
- razvijanje pismenosti ter sposobnosti za razumevanje in sporočanje v slovenskem jeziku« (Vir 1).

Širši cilji podaljšanega bivanja, ki jih zasledujemo, pa so spodbujanje kreativnosti, razvijanje domišljije, razvijanje fine motorike, razvijanje občutka za estetiko, razvijanje pozornosti in koncentracije, navajanje na pozorno poslušanje in sledenje navodilom, razvijanje sodelovanja v skupini, razvijanje sodelovanja s širšo skupnostjo ter omogočanje sproščanja in zabave.

POSTOPEK IZDELAVE MESTA STRAHOV

Za izdelavo Mesta strahov so potrebni naslednji pripomočki in materiali:

- lesene deske,
- črna lepenka za hiše, netopirje, mačke in križe,
- oranžna lepenka za okna, vrata in oči netopirjev in mačk,
- oranžna umetna trava,
- črna tančica,
- črn filc za obleko čarovnic,
- lesene kroglice za glave čarovnic,
- naravna rafija za metle čarovnic,
- oranžni sukanec za lase čarovnic,
- črn sukanec za šivanje čarovniških oblekic,
- lesena nabodala za trup čarovnic,
- črni plastični pajki,
- stroki česna za buče,

- škarje,
- pištola za vroče spajanje,
- lepilo Mekol,
- črna tempera za barvanje lesenih desk,
- oranžna tempera za barvanje buč (česen),
- črn in oranžni flomaster.

Ker imamo v oddelku podaljšanega bivanja za ustvarjalno in sprostitevno dejavnost bolj malo časa, je Mesto strahov nastajalo več tednov. Ko smo se navdušili nad idejo, da mora biti Mesto strahov dovolj veliko, da bo vzbujalo občudovanje, smo za pomoč zaprosili hišnika, ki nam je izrezal dve po meter dolgi in pol metra široki leseni deski. Učenci so s črno tempero najprej pobarvali lesene plošče za podlago mesta in ju pustili nekaj dni, da sta se posušili. Medtem so na črno lepenko s pomočjo različnih vzorcev obrisali hiše, netopirje, mačke in križe ter jih nato natančno izrezali.

Videz večdimenzionalnosti so hiše, mačke in križi dobili zato, ker so bili narejeni iz med seboj na vrhu spetih dveh delov lepenke. Iz oranžne lepenke so nato izrezali okna, vrata ter oči za netopirje in mačke ter jih nalepili na hiše oziroma živali. Čeprav so si učenci pri oblikovanju hiš pomagali z nekaj vzorci, ki sem jih našla med pobarvankami za Halloween, nobena hiša ni bila enaka. Domišljija učencev ter različni stili izrezovanja so pripomogli k izvirnosti izdelkov.

Hiše so nato z lepilom pritrdili na lesene platoje. Med hiše so nalepili oranžno umetno travo, nanjo pa plastične pajke. Med hiše so nalepili tudi križe in črne mačke, na strehe hiš pa netopirje. Seveda med hišami niso smele manjkati buče, najbolj značilne za Halloween. Učenci so z oranžno tempero pobarvali stroke česna. Ko so se posušili, so s črnim flomastrom narisali še strašne oči in usta.

Nad mestom so s pomočjo lesenih držal in polic razobesili črno tančico s čarovnicami. Izdelava čarovnic je bila zahtevna in nam je vzela največ časa. Čarovnice so naredili iz lesenih kroglic (glava), ki so jih nataknil in prilepili na lesena nabodala. Iz razrezane naravne rafije so oblikovali snopiče za me-

tlice, ki so jih na drugo stran nabodala prilepili in učvrstili s kovinsko sponko. Klobuke in obleke čarovnic so oblikovali iz črnega filca ter jih s pomočjo lepilne pištole pričvrstili na glavo (leseno kroglico) in telo (nabodalo) čarovnic. Pod klobuk čarovnic so prilepili lase iz oranžnih nitk. Obrazki čarovnic so bili narisani s črnim in rdečim flomastrom in so izpod črnih klobučkov gledali zelo prijazno, čeprav bi nas v resnici morali »strašiti«.

ZAKLJUČEK

Ocenjujem, da je bila delavnica na temo Halloween-a zelo uspešna, saj so bili cilji, ki sem jih pri delu z učenci zasledovala, v celoti doseženi. Učenci so se po seznanitvi z izvorom tega praznika ter ob ustvarjanju Mesta strahov tiho sproščali in zabavali. Ob skupinskem delu so urili domišljijo in pokazali veliko stopnjo ustvarjalnosti ter občutka za estetiko. Pri ustvarjanju so prišle do izraza individualne pobude in ideje, prava podoba Mesta strahov pa je nastala na osnovi tesnega sodelovanja in prilagajanja posameznikov skupinskemu interesu. Delo v takšnem vzdušju je nedvomno pripomoglo tudi k večji storilnosti učencev, saj je bilo organizirano v skladu s potrebami vsakega posameznika. Izdelke smo fotografirali in na koncu razstavili v Lekarni Vnanje Gorice, za kar smo bili pohvaljeni. S tem je bil realiziran tudi širši cilj podaljšanega bivanja, to je razvijanje sodelovanja s širšo skupnostjo.

LITERATURA

Kos Knez, S. (ur.) In Labernik, Z. (ur.) (2005): *Podaljšano bivanje in različne oblike varstva učencev v devetletni osnovni šoli*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/delovna_podrocja/direktorat_za_predolsko_vzgojo_in_osnovno_solstvo/osnovno_solstvo/program/razsirjeni_program_osnovne_sole/, 22. 6. 2019.

Vir 1: Zakon o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06, uradno prečiščeno besedilo 102/07, 107/10, 87/11, 40/12-ZUJF, 63/13 in 46/16-ZOFV-L). Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4918>, 22. 6. 2019.

Ovsec, D. J. (1994): *Velika knjiga o praznikih. Praznovanja na Slovenskem in po svetu*. Ljubljana: Domus v sodelovanju z Založbo Mladinska knjiga.